

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-16\(45\)-208-224](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-16(45)-208-224)
УДК 378.091.3:373.5.011.3-051]:78

Федорків Юрій Степанович,

аспірант Національного

педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.

Київ, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5809-6234>

fedorkiv789@ukr.net

Науковий керівник: І. О. Топчієва, канд. пед. наук, доцент.

СПЕЦИФІКА ТА ЗМІСТ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті представлено результати теоретичного аналізу феномену «інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» та окреслено практичні аспекти втілення специфіки та змісту навчання духовика-інструменталіста з позицій формування фахових навичок. У дослідженні визначено, що змістова спрямованість інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів) визначається процесами фахового навчання, творчого, світоглядного саморозвитку інструменталіста, результатом чого є вдосконалення рівня володіння інструментом, а саме: майстерності звуковидобування, культури музичного мислення й зрілості інтерпретації музичних творів, культури сценічного виступу, педагогічних методик роботи з музичним матеріалом. Змістова сутність педагогічного виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва конкретизована в завданнях освітнього процесу: формування системи художньо-естетичних поглядів та образного мислення на основі музично-естетичних здібностей музиканта, розвиток художньо-естетичного смаку тощо на основі засвоєння естетичних зразків, норм, ідеалів, втілених у музичній культурі. Педагогічний вплив спрямований на формування мистецької і культурної площини особистісного світу майбутнього вчителя музичного мистецтва, і у змістовому контексті характерний сформованістю мотиваційних чинників до творчої діяльності. У дослідженні зроблено концептуальний наголос, що зв'язок між інструментальною підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва (духовика-інструменталіста) і художньо-виконавським

рівнем фахової майстерності є залежним від створення дієвої системи мистецького спілкування, системи концертно-виконавської практики, системи трансляції знань і традицій, системи комунікативних зв'язків із широким колом музичної спільноти.

Ключові слова: специфіка; зміст; інструментальна підготовка; музичне мистецтво; педагог; виконавець; духовик-інструменталіст; навчання; майбутні вчителі; підготовка.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Інструментальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у методологічному і світоглядно-педагогічному аспекті передбачає запровадження в сучасний освітній процес якісно нових навчальних форм, моделей, технологій, просвітницьких засобів, використовуючи які, педагог значно розширює обрії виховного процесу, збагачуючи його елементами комунікації персоніфікованого зразка, завдяки чому успішно розв'язується змістове завдання мистецької педагогіки – готувати особисто розвинених, музично грамотних, психологічно впевнених, артистично сформованих музикантів, готових до результативної викладацької діяльності і творчого мистецького розвитку. Успішність інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів), є залежною від створення творчого клімату навчання, що важливо для стимулювання ініціативи та творчості, саморозвитку і самовдосконалення, зокрема, психологічної впевненості у майбутній професійній діяльності.

В основі змістовного контексту педагогічних впливів – формування особистісного, мистецького і культурного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва, що своїм результатом містить стійку мотиваційну спрямованість у них до педагогічної творчої діяльності, розкриття особистісного творчого потенціалу, цілеспрямованого формування і розвитку потреби в удосконаленні інструментальних фахових вмінь. Формування виконавського і педагогічного досвіду у здобутті майстерності гри на фаготі є довготривалим, складним процесом творчої взаємодії між викладачем і студентом; сутнісна якість специфіки навчання гри на фаготі майбутніх учителів музичного мистецтва – у створенні системи мистецького спілкування, системи концертно-виконавської практики, системи трансляції знань і традицій, системи комунікативних зв'язків із широким колом музичної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-

педагогічних досліджень вчених (Л. Болдирєва, В. Возняк, Н. Хамська та ін.) засвідчує, що змістовність виховного педагогічного впливу значною мірою залежить від педагогічно грамотного використання інноваційних форм, технологій, засобів та методів навчання. Результативність інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів) передбачає не лише наявність музично-креативних здібностей суб'єктів навчання, а також знання методичних практик, традицій опрацювання і виконання музичного твору тощо, що складає змістові аспекти виконавського і педагогічного досвіду.

Зміст навчання, на думку М. Берлянчик та Л. Боровікова, полягає у багатовекторному впливові на особистість музиканта, на підставі розвитку здібностей цілеспрямованого характеру. З дослідницьких позицій М. Кияшко, Є. Язовицького, І. Панасюка, О. Бойко та ін., розвиток особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва буде успішним і ефективним у випадку педагогічних впливів, що супроводжуються позитивними естетичними почуттями, почуттями прекрасного.

Позиції особистісно-зорієнтованого і мотиваційного підходів, обстоює у своєму дисертаційному дослідженні Т. Фурсенко, де автор розкриває теоретичні засади та методи формування ціннісно-мотиваційних орієнтацій в мистецьких навчальних закладах. Педагогічним чинникам формування освітніх впливів присвячена дисертація Л. Ороновської. У роботі обґрунтовано суть механізму педагогічного виховання у розвитку творчих здібностей учнів, їхньої емоційної сфери засобами пізнавальних можливостей, особлива увага дослідниці присвячена виховним аспектам стимулювання в учнів потреби творчої самореалізації.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні специфіки виконавського і педагогічного досвіду у здобутті майстерності гри на фаготі і формування системи художньо-естетичного і педагогічного мислення майбутніми вчителями музичного мистецтва.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**: окреслити феномен «інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва»; розкрити специфіку та зміст інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів) в контексті впровадження методів сучасної педагогіки і виконавського музикознавства; виявити зв'язок між інструментальною підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва (духовика-

інструменталіста) і художньо-виконавським рівнем фахової майстерності.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Інструментальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у змістовому аспекті є зверненою до особистості музиканта, спрямованою на формування його творчих здібностей, вироблення професійних навичок, загальнокультурних та духовно-психологічних настанов до виконавської і викладацької діяльності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Методологічно виправданим є представлення проблеми специфіки і змісту інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва з позицій аналітико-концептуального й естетико-культурологічного підходів сучасної педагогіки і виконавського музикознавства.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

У своєму змістовному ракурсі, інструментальна підготовка спрямована на формування у процесі навчання фахової майстерності у майбутніх вчителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів) цілісної системи художньо-естетичного і педагогічного мислення, у єдності таких важливих складників, як:

- *інтелектуальна здатність до педагогічного і виконавського мислення* в широкому, концептуальному значенні (інтерпретаційне, художньо-образне, драматургічне, психологічне, інструментальне);

- *жанрово-стильова культура розкриття художнього змісту твору*, що передбачає розкриття взаємозалежності жанрової форми і педагогічно-виконавських задач музичного твору, поглиблення осмислення програмності і функціональних рівнів виконавської форми, виконавської стилістики та семантики;

- *індивідуальний стиль художньо-виконавського мислення музиканта*, значення якого для майбутніх учителів музичного мистецтва розкривається в наступних аспектах:

- *діалектичний аспект*: взаємообумовленність процесів стилеутворення, що включає як взаємовплив різних рівнів художньо-виконавського мислення (індивідуального, культурно-історичного,

національного та ін.), так і взаємодію стильових рівнів композиторського і виконавського мислення;

– *онтологічний аспект*: обумовлює смислоутворювальні, змістові компоненти організації системи засобів музичної виразності, цей аспект є показовим з точки зору характеристики художньо-виконавського мислення як чинника індивідуальної специфіки виконавського інтонування;

– *функціональний аспект*: визначається специфікою прочитання виконавцем нотного тексту, співвідношенням об'єктивного і суб'єктивного у виконавській творчості, художнім рівнем виконавської інтерпретації;

• *створення переконливої концепції твору* на основі розуміння, художньої цілісності твору та засобів створення такої цілісності. Створення інтерпретаційної версії твору можливе на основі мобільних ресурсів музичного тексту, його варіативного потенціалу;

• *педагогічна і виконавська робота* майбутніх вчителів музичного мистецтва з варіативним потенціалом музичного твору (інтонацією, динамікою, темпом, артикуляцією, фразуванням, агогікою тощо);

• *асоціативність художньо-інструментального мислення*, тобто образні уявлення музиканта під час виконання твору (слухово-моторні, зорові, емоційно-почуттєві) у єдності із розвинутим художньо-естетичним світоглядом виконавця і педагога;

• *музично-слухове мислення*, де слух має такі площини виразу:

– *внутрішній* (слухо-моторний);

– *контролюючий* (елементи фактури твору, оркестрових партій, акустики);

– *фонічний* (співвідношення гучності голосів, гучності елементів фактури твору, виокремлення допоміжних підголосків, гармонічних тонів, формування агогічних побудов фрази, мотивів її початку та завершення, вислуховування пауз та цезур, розуміння фонічної перспективи, її розвиток засобами артикуляційно-штрихової техніки);

• *технологічне виконавське і педагогічне мислення*, актуальність якого для майбутніх учителів музичного мистецтва виражена в аспектах:

– *агогічний аспект*: розгортання у русі темпо-ритмічних, метро-ритмічних, артикуляційно-штрихових складових у виконавській і педагогічній подачі музичного змісту твору, динамічні й експресивні характеристики висловлювання музичної думки педагогом;

– *акустичний аспект*: відчуття тембрової, вібраційної, артикуляційної і динамічної специфіки інструменту відповідно акустичній специфіці залу, забезпечення «польотності» звука інструменту в акустичному середовищі;

– *віртуозний аспект*: мовні, рухові, пластичні основи виконавства, виконавська «красномовність», яка забезпечує цілісність інтонаційно-візуальних вражень від виконавської гри, готує емоційно-сміслову сприйняття твору, музичних образів, специфічна сфера мовно-виразової майстерності музиканта, відпрацьовані прийоми виконавства, досконала риторика сценічного виступу. Саме слово віртуоз походить від лат. Virtus, що означає «мужність» [1, с. 334]. Віртуозність постає як естетично осмислений рух, як сукупність ігрового, естетичного та артистичного компонентів, як емоційно досконале музичне інтонування твору. Постановку технічного апарату виконавця В. Апатський називав «динамічним процесом пристосування організму до гри на музичному інструменті» [1, с. 290];

• *артикуляційно-штрихова майстерність* як пластична система музичного мовлення з опорою на специфіку атаки музичного звуку (зв'язано-роздільно), де артикуляція в штрихах визначається роз'єднанням цілого або єднанням розділеного, співвідношенням безперервного і переривчастого звучань, характером звуковидобування і виконанням цезур, характером зв'язності чи стакатності звуків, глибиною легато. Вміле застосування штрихів прямо впливає на характер виконання, що є базовими основами навчання виконавській техніці майбутніх учителів музичного мистецтва.

У змістовому прочитанні, артикуляційні (штрихові) основи техніки духовика (фаготиста) – майбутнього учителя музичного мистецтва, є тісно пов'язаними як з атакою звуку, так і з емоційно-образним «промовлянням» музичного матеріалу. Проблема штрихів містить у собі два аспекти:

- *виконавські прийоми* (техніка виконання);
- *звуковий виразово-смісловий результат виконавських прийомів* (засобів музичної виразності).

Професор В. Апатський класифікував штрихи за принципом «подачі дихання», розділивши їх умовно на 4 групи [1, с. 209]:

1) *перша група* – штрихи, що виконуються без перерви подачі дихання: legato, legatissimo, марковане legato;

2) друга група – протяжні штрихи non legato: *detache*, *marcato*, *portato* – проміжне положення між штрихами, *legato* і non legato.

3) третя група – короткі штрихи non legato: *staccato*, *staccatissimo*, подвійне *staccato*, *martele*.

4) четверта група – колористичні штрихи: *portamento*, *glissando*, *frullato*.

Усвідомлення специфіки виконавських штрихів для майбутніх учителів музичного мистецтва полягає в тому, що штрихи є базовою основою артикуляції, тобто зливої або роздільної «вимови» звуків в процесі гри. Насправді, будь-яке групування нот в музичній фразі може бути «вимовлене» музикантом по-різному, і це істотно змінить її смислове значення.

Для майбутніх учителів музичного мистецтва важливо також усвідомлювати, що характер штрихів, їх виразова сутність змінюються залежно від стилю композитора, змісту твору і навіть особливостей окремих музичних фраз, в цьому полягає гнучкість і виразність штрихів, їх здатність постійно видозмінюватися залежно від емоційного змісту музики і особливостей її інтерпретації. Методично правильний підбір штрихових відтінків у педагогічній практиці майбутніх учителів музичного мистецтва допомагає виявити оригінальний художній задум композитора і є показником сформованого естетичного смаку і музичної культури педагога:

- *мовне інтонування* як вияв сформованих фахових рис педагога, осмислена змістова спрямованість до грамотної музично-мовної лінгвістики майбутніх учителів музичного мистецтва. Мовне інтонування є важливим в прочитанні фактури твору, в темпових, ритмічних, динамічних тощо характеристиках твору. Мовне інтонування є тісно пов'язаним із опануванням системою засобів музичної виразності (мобільними виконавськими виражальними засобами і педагогічними методами їх формування), що є необхідною умовою здобуття професійних навичок в навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів);

- *виконавська інтерпретація* як свідомий, цілеспрямований, художньо-осмислений процес, діалог композиторського задуму і виконавського осмислення у «живому звучанні», що презентується на рівні внутрішньо-індивідуальної виконавської стилістики (феномен виконавського стилю), означеної вагомим ступенем виконавської семантичної самостійності та свободи, завдяки чому музичний текст стає здатним до безмежної кількості творчих виконавських інтенцій,

сміслових інтерпретацій та реінтерпретацій. Виконавська інтерпретація є проявом творчої активності музиканта, цілісним, багатокomпонентним процесом, результатом якого є розуміння вже існуючого і створення виразного музичного образу на основі діалогічної взаємодії тексту на всіх його рівнях та особистості інструменталіста-інтерпретатора;

• *емоційне мислення* як необхідна умова і зрілість мистецької виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. Емоційне мислення включає:

– *контроль якості і образності звучання*;
– *контроль виконавських засобів*, серед яких: динамічні, темброво-сонористичні, фонічні, артикуляційні, драматургічні, інтонаційні, агогічні тощо;

• *педагогічний і виконавський тонус* як процес контролюючого модефікуючого емоційного переживання виконавцем при педагогічній спрямованості музичного звучання, відповідного драматургічному розгортанню художньо-образної системи твору. Педагогічний і виконавський тонус розрізняється на:

– *емоційний тонус* музиканта-педагога і музиканта-виконавця;
– *реальний тонус* звучання твору, якому навчаються і який виконується;

• *артистизм виконання* як специфічно індивідуальний тип комунікативної поведінки виконавця – майбутнього вчителя музичного мистецтва на сцені, що містить аспекти:

– *самовираження* музиканта, актуалізація його сутнісних творчих сил;
– *психологічне взаємодія* діалогічного характеру з аудиторією;
– *театральність, яскравість, пластичність, змістовність виступу*.

Педагогічний вплив у набутті професійної майстерності майбутніх вчителів музичного мистецтва неможливий поза спрямованістю на досягнення творчого результату, який набувається під час навчального опрацювання твору та його сценічного виконання. Робота над твором є копіткою, тривалою і вимагає творчих зусиль, фантазії, натхнення, адже для музичного мистецтва надзвичайно важливий неосяжний світ образів, втілений у звуках. Майбутнім учителям музичного мистецтва необхідно активізувати особистісно-емоційні якості, мати фахові спеціальні знання, вміння, навички, які сприяють успішній реалізації процесу опрацювання і виконання твору на всіх його рівнях – від ознайомлення з нотним матеріалом до винесення своєї переконливої версії на сцену і повноцінного її втілення.

Саме тому майбутній вчитель музичного мистецтва – духовик-інструменталіст, розвиваючи природні задатки і власне художньо-виконавське мислення, не має припиняти пошуки можливих засобів розуміння та відтворення нотного тексту, оцінюючи різноманітні варіанти опрацювання та виконання твору. Набутий особистий досвід духовика – майбутнього вчителя музичного мистецтва базується на внутрішньо-ментальній роботі з музичними джерелами, віднайдені відповідних технік звуковидобування у розкритті художніх образів через здійснення діалогу в процесі педагогічної музичної комунікації.

Для музиканта – майбутнього вчителя музичного мистецтва, найважливішим мистецтвом є мистецтво управління музичним звуком, яке дуже довго відточується, збагачуючись професійними набутками художньо-виконавського мислення. Так з'являється той звук, який найкращим чином буде здатний відповідати змісту композиторського задуму, в якому якісність співвідноситься з «виразовістю», який є інтонаційно чистим, артикуляційно переконливим, тембрально насиченим. Саме ці характеристики входять до змісту поняття «педагогічна майстерність» в умінні пояснити учневі і відпрацювати з ним виконавські аспекти звуковедення.

Специфіка і зміст інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва набуває повноти виразу саме через сформовану майстерність звуковидобування музиканта, яка визначається його художнім світоглядом, рівнем естетичного розвитку. Сучасні еталонні уявлення про культуру і майстерність інструменталіста-виконавця є такими: наповненість і співучість звуковидобування, легкість і блискучість виконання технічно складних завдань, витонченість фразування й гнучкість тембральних фарб, виконавська харизма.

Пошук шляхів досягнення акустично досконалого звуку у професійному вдосконаленні майбутніх учителів музичного мистецтва пов'язується як з музичною підготовкою духовиків-практиків, так і зі змістом твору, аспектами винесення цього твору на концертну естраду з урахуванням специфіки слухацької аудиторії, що складає також актуальні питання професійної виконавської підготовки, процеси здійснення якої вимагають сформованості особливих творчих навичок фахівця, серед яких в якості провідних треба зазначити наступні:

- 1) розуміння художньої традиції, з урахуванням якої написаний даний твір;
- 2) розуміння індивідуального задуму композитора, усвідомлення

жанрово-стильової природи його творів;

3) розуміння психо-фізіологічних, психо-ментальних, психо-семантичних особливостей виконавської діяльності у відтворенні музичного тексту.

Важливо також наголосити, що духове виконавство є психофізіологічним процесом, у якому психічним, психологічним основам належить провідна роль. Для повного володіння своїм апаратом виконавець повинен бути вільним як від м'язової напруги, так і від психічної скутості. Досягнення природності, виразності й пластичності звуку неможливе без ліквідації таких недоліків, як затиснутість м'язів, нервово-психічна й енергетична млявість, неготовність в оволодінні силою, напругою, об'ємністю, технічністю тощо музичного звучання.

Змістове наповнення інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовика-інструменталіста) у творчому аспекті розуміється у значенні створення індивідуальної художньої версії реалізації авторської змістовної концепції виконання. Ступінь художньо-мовленнєвої виразності відтворення змісту музичного твору у різних версіях музичного втілення виявляється різною – вона залежить від творчого задуму музиканта, від його психофізичних особливостей, естетичних переваг та опанування виконавським професіоналізмом. Про варіантну множинність інтерпретацій говорить той факт, що кожен духовик-інструменталіст – майбутній вчитель музичного мистецтва має своє індивідуальне бачення твору. І будь-яке виконання твору є індивідуальним, кожен може виконувати один і той самий музичний твір з найбагатшим різноманіттям технічних та музичних ефектів і грати його кожного разу по-різному.

Зв'язок між інструментальною підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва (духовика-інструменталіста) і художньо-виконавським рівнем фахової майстерності багато в чому залежить від характеру методичного використання духовиком-інструменталістом виконавських засобів музичної виразності: темпу, динаміки, агогіки, артикуляції тощо, які відносяться до аспектів розгортання музичних подій, які складають драматургічний та семантичний плани музичної форми, і є важливими для якісної інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, істотно прояснюючи питання специфіки і змісту інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, пов'язані з вибором у навчальному процесі того чи іншого репертуару, принципів індивідуалізації звуковисотної і часової організації твору,

артикуляції, інтонації тощо.

Опрацювання недоліків систематичною наполегливою працею у майбутніх учителів музичного мистецтва через формування професійних виконавських умінь винагороджується здобуттям виконавської свободи – якістю управління звуком відповідно художнього змісту музичного твору. Добре відомою серед інструменталістів-духовиків є сентенція, що свобода звуку, майстерність управління звуком – це не плюс те, чого не вистачає, а мінус те, що заважає.

Професійна наполегливість у здобутті інструментальної підготовки майбутніми учителями музичного мистецтва є пов'язаною із внутрішньою образною уявою, переживанням музики, що є важливим для артистичності, ґрунтовності фахової підготовленості для майбутніх музикантів-професіоналів. Адже відомо, що створений композитором художній текст не є «постійним». Закладена в ньому інформація по-різному прочитується конкретним музикантом (навіть самі композитори нерідко змінюють первісний задум твору, як в його нотному варіанті, так і при виконанні). Ця мобільність імпліцитно закладена в будь-якому художньому тексті: «художній текст має ще одну особливість: він видає різним читачам різну інформацію – кожному в міру його розуміння, він же дає читачеві мовлення, на якому можна засвоїти відомості при повторному читанні. Мовлення, як деякий живий організм, знаходиться в зворотньому зв'язку з читачем і є повчальним для цього читача» [5, с. 33].

Опрацьовуючи музичний твір, духовик-інструменталіст «прочитує» музичний текст-код, привласнюючи його і перетворюючи у власний – «музичний текст» (терміни В. Москаленко) [6]. Але існує і «зустрічний рух». При зверненні до кожного нового твору, стилю, епохи відбувається своєрідна взаємодія двох музичних «діалектів» – композиторського та виконавського. При цьому композиторський текст залишається чільним, адже саме композитор створив ту об'єктивну реальність – музичний твір – з яким працює виконавець: «Істинно художнє виконання становить діалектичну єдність об'єктивного і індивідуально-особистого, тобто єдність «розкриття» і «привнесення» [6].

В процесі засвоєння методологічних основ інструментальної підготовки майбутніми вчителями музичного мистецтва (духовик-інструменталіст), музичний твір розкривається в контексті художнього прочитання, тобто така «об'єктивна даність, що ставить виконавцю-інтерпретатору певні художньо-жанрові межі, за які виконавець не може виходити» [6, с. 17]. В такій ситуації майбутнім учителям музичного

мистецтва (духовик-інструменталіст), необхідно проявити індивідуальність музичного мовлення, тобто, інструментальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва стиль має бути спрямована на творче прочитання твору, його музичне розуміння, із збереженням внутрішньої структури композиторського задуму.

Роблячи акцент на художності твору, виконавець-духовик – майбутній вчитель музичного мистецтва уже надає власного бачення або власного відчуття витонченості музичної тканини. Різниця таких акцентів у музикантів і формує своєрідну основу виконавського стилю. Через виражальні можливості практик художньо-виконавської майстерності і розкривається як композиторський задум, так і індивідуальний стиль музиканта-виконавця. При цьому може відбутися і темброво-фактурне переосмислення авторського тексту та закладених у ньому образних потенцій.

Кожне виконання музичного твору в контексті інструментальної підготовки майбутніми вчителями музичного мистецтва у світоглядно-педагогічному аспекті є його новою змістовою версією, в якій даний твір стає певною інтонаційно-семантичною моделлю, а його компоненти, втрачаючи початкову цілісність, з різним ступенем переробляються і переінтонуються, і в новому втіленні набувають цілісності, що створюється «методами та прийомами переінтонування, новим розвитком, художніми цілями та задачами творця у новій версії» [1]. На ідеї розгорнутого виконавського бачення стосовно технічної і виразової специфіки твору та способів його вивчення будується концепція педагогічного і виконавського досвіду.

Для створення художньо-виконавського образу твору потрібен і методичний аналіз, і осмислення музичного тексту, і змістова і концептуальна точність його виконання. Є відмінності між термінами «грати» (як наслідування) і «виконувати» (активний творчий підхід). Основним завданням музиканта-інструменталіста є донесення до уваги слухачів змістовної, образної розповіді, що є наслідком творчих бажань і активних дій по розкриттю власної специфіки інструментальної майстерності. Внаслідок цього, змістові завдання інструментальної підготовки у фаховому зростанні майбутніх учителів музичного мистецтва й досягнення професійно зрілого рівня, розуміються сьогодні у форматі досконалого володіння інтонаційно-артикуляційними техніками звуковидобування у контексті творення тембрально насиченого, емоційно збагаченого музичного звуку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Специфіка і зміст інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є безумовним професійним здобутком духовика-інструменталіста й формується в процесі педагогічних впливів на розвиток виконавських здібностей. Інструментальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва враховує індивідуальні особливості музиканта і охоплює важливі складники, серед яких: інтелектуальна здатність до мислення в широкому, концептуальному значенні; жанрово-стильова культура розкриття художнього змісту твору; індивідуальний стиль художньо-виконавського мислення музиканта; асоціативність художньо-виконавського мислення; музично-слухове мислення; технологічне мислення; артикуляційно-штрихова майстерність; виконавське інтонування; виконавська інтерпретація; емоційне мислення; виконавський тонус; артистизм виконання.

Змістовий контекст інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва визначається процесами фахового навчання, творчого, світоглядного саморозвитку інструменталіста, результатом чого є вдосконалення рівня володіння інструментом (майстерність звуковидобування, культура музичного мислення, зрілість інтерпретації музичних творів, культура сценічного виступу). Розвиненість інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає як наявність музично-креативних здібностей музиканта, так і наявність виконавського досвіду, знань щодо стилістичних вимог конкретної музичної епохи, традицій виконання музичного твору. Майбутній вчитель музичного мистецтва повинен розуміти інтонаційно-акустичну природу інструментального звуку, володіти здатністю образно-сислового прочитання музичних текстів; бути спрямованим до розкриття художнього задуму композитора, представлення художньо-мистецької концепції музичного твору у переконливості музично-педагогічного мислення, його співвіднесенні із загальноестетичним досвідом.

Перспективи подальших досліджень. Представлене дослідження є результатом теоретичного осмислення специфіки педагогічних впливів в освітньому процесі на рівень інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва і може бути розвинене в педагогічній роботі викладачів інструментальних класів (духовик-інструменталіст), а також сприяти подальшому вивченню проблеми фахового навчання у вищих навчальних закладах педагогічного і мистецького профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] В. Н. Апатський, *Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства: учеб. пособие*. Киев, Украина: ТОВ «Задруга», 2006.
- [2] Н. В. Гузій [та ін.], *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія*. Київ, Україна: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018.
- [3] О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова, С. С. Вітвицька, Н. Г. Сидорчук, О. М. Спірін, Н. В. Якса [та ін.], *Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: монографія*. Житомир, Україна: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006.
- [4] Міністерство освіти і науки України. (2018, Лип. 16). Наказ № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
- [5] Н. П. Корыхалова, *Интерпретация музыки*. Ленинград, Россия: Музыка, 1979.
- [6] В. М. Москаленко, «Про задум та музичну ідею твору. Музичний твір як процес», *Науковий вісник Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*, Вип. 21, с. 9–17, 2002.
- [7] В. З. Самітов, *Специфіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця (психофізіологічний аспект): монографія*. Київ, Україна: ДАККіМ, 2007.
- [8] Н. М. Титова, «Теоретичні і методичні засади психологопедагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання», дис. д-ра наук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019.
- [9] Л. Хоружа, «Модель педагогічної освіти сучасного університету», *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, Вип. 3/4, с. 7–13, 2018.

SPECIFICITY AND CONTENT OF INSTRUMENTAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART

Yuri Fedorkiv,

graduate student of the National
Pedagogical University M. P. Dragomanova.
Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5809-6234>
fedorkiv789@ukr.net

Scientific adviser: I. Topchiieva, cand. of ped. sciences, associate prof.

Abstract. The article presents the results of theoretical analysis of the phenomenon of "instrumental training of future teachers of music" and outlines the practical aspects of the implementation of the specifics and content of training of the oven-instrumentalist from the standpoint of professional skills. The study found that the content orientation of instrumental training of future teachers of music art (bassoonists) is determined by the processes of professional training, creative, ideological self-development of the instrumentalist, resulting in improving the level of mastery of the instrument, namely: sound skills, musical thinking and maturity. works, culture of stage performance, pedagogical methods of working with musical material. The semantic essence of pedagogical education of future music teachers is specified in the tasks of the educational process: formation of a system of artistic and aesthetic views and figurative thinking based on musical and aesthetic abilities of a musician, development of artistic and aesthetic taste, etc. based on assimilation of aesthetic patterns, norms, ideals embodied in music. culture. Pedagogical influence is aimed at the formation of the artistic and cultural plane of the personal world of the future teacher of music, and in the semantic context is characterized by the formation of motivational factors for creative activity. The study makes a conceptual emphasis that the relationship between the instrumental training of future teachers of music (wind instrumentalist) and the artistic and performing level of professionalism depends on the creation of an effective system of artistic communication, concert performance practice, translation of knowledge and traditions. systems of communicative relations with a wide range of music community.

Keywords: specifics; content; instrumental training; musical art; teacher; performer; oven-instrumentalist; teaching; future teachers; preparation.

СПЕЦИФИКА И СОДЕРЖАНИЕ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

Федоркив Юрий Степанович,

аспирант Национального

педагогического университета им. М. П. Драгоманова.

Киев, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5809-6234>

fedorkiv789@ukr.net

Научный руководитель: И. А. Топчиева, канд. пед. наук, доцент.

Аннотація. В статті представлені результати теоретичного аналізу феномена «інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» і наведені практичні аспекти втілення специфіки і змісту навчання духовика-інструменталіста з позицій формування професійних навичок. В дослідженні визначено, що змістовна спрямованість інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (духовиків-фаготистів) визначається процесами професійного навчання, творчого, світоглядного саморозвитку інструменталіста, результатом якого є вдосконалення рівня володіння інструментом, а саме: майстерства звукоотримання, культури музичного мислення і зрілості інтерпретації музичних творів, культури сценічного виступу, педагогічних методик роботи з музичним матеріалом. Змістова сутність педагогічного виховання майбутніх учителів музичного мистецтва конкретизована в завданнях освітнього процесу: формування системи художньо-естетичних поглядів і образного мислення на основі музично-естетичних здібностей музиканта, розвиток художньо-естетичного смаку і т.п. на основі засвоєння естетичних зразків, норм, ідеалів, втілених в музичній культурі. Педагогічне вплив спрямоване на формування художньої і культурної площини особистого світу майбутнього вчителя музичного мистецтва, і в змістовному контексті характеризується сформованістю мотиваційних факторів до творчої діяльності. В дослідженні зроблено концептуальний акцент, що зв'язок між інструментальною підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва (духовика-інструменталіста) і художньо-виконавським рівнем професійного майстерства є залежним від створення дійсної системи художнього спілкування, системи концертно-виконавської практики, системи трансляції знань і традицій, системи комунікативних зв'язків з широким колом музичного суспільства.

Ключові слова: специфіка; зміст; інструментальна підготовка; музичне мистецтво; педагог; виконавець; духовик-інструменталіст; навчання; майбутні вчителі; підготовка.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. N. Apatskij, *Osnovy teorii i metodiki duhovogo muzykal'no-ispolnitel'skogo iskusstva: ucheb. posobie*. Kiev, Ukraina: TOV «Zadruga», 2006.
- [2] N. V. Huzii [ta in.], *Teoriia ta metodyka profesiino-pedahohichnoi pidhotovky osvitianskykh kadriv: akmeolohichni aspekty: monohrafiia*. Kyiv, Ukraina: Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2018.
- [3] O. A. Dubaseniuk, O. Ye. Antonova, S. S. Vitvytska, N. H. Sydorchuk, O. M. Spirin, N. V. Yaksa [ta in.], *Profesiino-pedahohichna osvita: suchasni kontseptualni modeli ta tendentsii rozvytku: monohrafiia*. Zhytomyr, Ukraina: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2006.
- [4] *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. (2018, Lyp. 16). Nakaz № 776 «Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
- [5] N. P. Koryhalova, *Interpretaciya muzyki*. Leningrad, Rossiya: Muzyka», 1979.
- [6] V. M. Moskalenko, «Pro zadum ta muzychnu ideiu tvor. Muzychnyi tvir yak protses», *Naukovyi visnyk Nats. muz. akad. Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho*, Vyp. 21, s. 9–17, 2002.
- [7] V. Z. Samitov, *Spetsyfika interpretatsiinoho myslennia muzykanta-vykonavtsia (psykhofiziolohichni aspekt): monohrafiia*. Kyiv, Ukraina: DAKKiM, 2007.
- [8] N. M. Tytova, «Teoretychni i metodychni zasady psykhohopedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia», *dys. d-ra nauk; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova*. Kyiv, 2019.
- [9] L. Khoruzha, «Model pedahohichnoi osvity suchasnoho universytetu», *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, Vyp. 3/4, s. 7–13, 2018.

*Стаття надійшла до редакції
20 березня 2021 року*